

(Continuare din pag. 17: Uli Friedberg-Valureanu.)

Am intrat în Yahoo, l-am întrebat ce să caut, am copiat niște texte și mi-a spus că mă angajează cu jumătate de normă. Eram bucuros. Să găsești de lucru ca pensionar, la numai câteva luni după ce ai sosit în țară ca "ole hadash", era ceva! Am început să editez un newsletter de afaceri, tradus în engleză, pentru atragerea de investitori. Buletinul era trimis la circa două sute de destinatari. Într-un număr am publicat o știre despre vânzarea unui hotel israelo-iordanian lângă Eilat. Buletinul l-am expediat când la New York era două noaptea. După nici o oră, primeam un mesaj din New York de la cineva care cerea informații suplimentare despre hotel. Deci, cineva lucra și după miezul nopții și citea mesajele ce soseau prin Internet! La firmă am învățat să promovez și să caut produse. Spre sfârșitul lui august, o firmă israeliană care rămăsese cu câteva mii de costume de baie bikini nevândute, a cerut să i se găsească prin Internet clienți care să cumpere marfa nevândută. În câteva ore i-am găsit! După șase luni, am fost "eliberat". Patronul găsisse un emigrant din Rusia cu mult mai multă experiență decât mine în domeniul informaticii, dispus să lucreze pentru aceiași bani o normă întreagă și care vorbea mai bine ebraica. Așa am început să scriu newsletterul "România văzută din Internet", cu știri scrise după materiale găsite în Internet. Am avut câțiva abonați - firme din construcții care aveau angajați din România. Patronii firmelor doreau să dea posibilitate muncitorilor să fie la curent cu ce se petrece în România. Buletinele mele conțineau informații scurte, fără comentarii. Rar de tot foloseam un adjectiv. Îmi amintesc că Tia Șerbănescu povestea mai de mult că avusese un profesor de română care își sfătua elevii să folosească adjectivul numai în ocazii speciale, doar ca un cuvânt de sărbătoare. Cred că ziaristul trebuie să transmită cititorului în primul rând informații brute și doar după aceea să le comenteze. Marile agenții de presă așa procedează. "România văzută din Internet" a stârnit interes. Eu transmiteam buletinul prin fax la sediul firmei și acolo buletinul era imediat multiplicat de un inginer român și trimis cu prima ocazie la diferite șantiere. Pe șantier, un șef de echipă îl prindea pe un panou, unde muncitorii veneau în pauză să-l citească. Mi s-a povestit că pe unele șantiere s-a constatat că lectura buletinelor contribuia la o mai bună disciplină. Știrile despre situația economică grea din România îi făceau pe muncitorii mai indisciplinați să ia lucrul în serios, pentru a nu pierde un câștig la care acasă nu puteau spera. Buletinul era citit cu interes și de israelienii originari din România, ca și de vorbitori de română din alte țări. Când a survenit o perioadă de criză în construcții, s-a renunțat la abonamente și așa am ajuns fără abonați. Atunci a apărut ideea buletinului "Bună dimineața, Haifa!", devenit în mai "Bună dimineața, Israel!".

S.C.: Cui se adresează "Bună dimineața, Israel"?

U.F.-V.: Buletinul se ocupă de evreii originari din România, de relațiile dintre Israel și România, de relațiile dintre evrei și neevrei. El este destinat și neevreilor interesați în această tematică. În mass-media internațională sunt vizibile două tendințe: mondializare - CNN, BBC, ziare traduse în alte limbi, și concentrare - nu ziare naționale, nu pentru o regiune, nu pentru un oraș, ci doar pentru un cartier sau o comunitate. Consider comunitatea evreilor născuți în România ca un mic orașel cu, să zicem, între 150.000-200.000 locuitori, cititori potențiali ai unei publicații care li se adresează și e suficient de interesantă pentru a le capta atenția și eventual banii de abonament. Mă concentrez în special pe informații despre comunitate, în general fără comentarii.

S.C.: Cum difuzați publicația și cui?

U.F.-V.: Am trei liste de cititori ai newsletterului: din Israel, din România, din restul lumii. Buletinele mai

pot fi citite în situl www.alpas.net/uli. Câteva zeci de exemplare le trimit unor persoane care nu au acces la Internet. Până în luna mai, buletinele au fost distribuite gratuit, ceea ce a constituit pentru mine un efort financiar, neavând sponsor. La 18 mai 2000, am creat ISRO-Press, prima agenție de știri israeliană în limba română, și am anunțat că voi difuza buletinele pe baza de abonament plătit. Din păcate, doar foarte puțini din cititori s-au abonat. Unii au plătit, alții mi-au spus că nu au posibilitatea să plătească un abonament, având mijloace financiare limitate. Alții au cerut o reducere de pret. Iar alții nu au răspuns.

S.C.: Stimate domn Uli Friedberg-Valureanu, dumneavoastră v-ați născut, ați crescut și ați activat în România. Așa dori ca împreună să discutăm o problemă destul de sensibilă, dar care cere să fie discutată deschis. Iată despre ce este vorba. În 5 februarie 1998, în cotidianul suedez "Dagens Nyheter", în articolul "Hugo Alfvén și moștenirea cea rea", o jurnalistă free-lance imigrată din România, Anna-Maria Narti, scria despre (cită): "tradiționalele pogromuri din Ucraina, România și Polonia..." În 20 februarie 2000, în ziarul suedez Svenska Dagbladet, Dan Shafran, bibliotecar imigrat din România, într-un articol intitulat "Fără risc și avantajos să fii naționalist antisemit în România", vorbește despre (cită): "Exterminarea (evreilor) în România" (în original: "Förintelsen i Rumänien"). Din alte surse, de exemplu, în "Bra Böckers världshistoria", vol 13, 1982, pag. 222, în articolul "Persecutările evreilor", am aflat de exterminarea a 300.000 de evrei în România, dintr-un total de 600.000. Când am citit aceste afirmații, mai întâi am fost uimită, căci în toți anii mei de studii, și au fost destui în România, nu am avut niciodată astfel de informații. Și ca și mine au fost uimiți foarte mulți români din comunitatea română din Suedia, care nu știau nici despre "tradiționale pogromuri", nici despre "exterminarea evreilor în România". Am considerat că cel mai potrivit ar fi să caut singură informații despre aceasta în literatura istorică română, dar nu am găsit material care să susțină aceste afirmații. Cărțile românești de istorie pe care le-am consultat nu pomenește despre "tradiționalele pogromuri" din România și nici despre "exterminarea evreilor în România". De aceea m-am hotărât să caut informații și pe alte căi. Pentru cei din generația mea și pentru copiii noștri este important să se facă lumină asupra acestor afirmații, cu atât mai mult cu cât lipsesc informații din cărțile de istorie a României despre aceste probleme. Afirmații ca cele citate mai sus crează divergențe, nu mai puțin între minoritățile românești și cele evrești din diferite țări. Au existat pogromuri în general și "tradiționale pogromuri" în special în România? Consider că a ucide și numai un singur om, indiferent de etnia căreia îi aparține, este un act monstruos, dar ca o anumită etnie săucidă "tradițional" altă etnie, depășește orice limită a înțelegerii mele. "Tradițional" presupune efectuarea periodică și cu o anumită ceremonie a unei acțiuni; mai presupune ca acțiunea să fi fost transmisă din generație în generație. Au fost în România lagăre în care au fost exterminați numai evreii? Dacă aceste acțiuni au avut loc în România, este timpul ca să se recunoască aceasta. Cărțile de istorie să vorbească despre ce s-a întâmplat. Dacă nu s-a întâmplat, atunci să vedem care este adevărul. Dumneavoastră, domnule Uli Friedberg-Valureanu știți dacă au existat "pogromuri tradiționale" în România contra evreilor sau dacă au fost lagăre de "exterminare" numai a evreilor din România?

Dacă da, au existat lagăre de exterminare pentru toți cei care erau socotiți "pericol pentru securitatea țării", aici fiind incluși români, evrei și alte minorități, sau au existat lagăre de exterminare numai pentru evrei? Unde au fost localizate acestea? Au existat lagăre de muncă forțată în România? Dacă da, au fost lagăre de muncă forțată pentru toți cei care erau socotiți "pericol pentru

securitatea țării", aici fiind incluși români, evrei și alte minorități, sau au fost lagăre de muncă forțată numai pentru evrei? Unde au fost localizate acestea?

U.F.-V.: Ați ridicat mai multe probleme și, în măsura posibilităților mele, încerc să vă răspund. "În unele lucrări din Suedia am aflat de exterminarea, după unele surse, a 300.000 de evrei în România".

O să simplific: înainte de cel de-al doilea război mondial erau în România peste 800.000 evrei, iar după teminarea războiului mai erau 400.000. Circa 150.000 de evrei din teritoriul ocupat de Ungaria au fost deportați și au murit în lagăre. Deportarea lor foarte rapidă, de către germani, a fost posibilă numai cu colaborarea largă a autorităților și a unei părți a populației ungurești. Ceilalți au murit în teritoriul românesc sau controlate de autorități românești și germane. Unii istorici români neagă că ar fi fost ucși evrei, alții susțin că numărul celor ucși e mult mai mic, alții justifică împrejurările în care au fost omorâți.

"Când am citit aceste afirmații mai întâi am fost uimită, căci în toți anii mei de studii, și au fost destui în România, nu am avut niciodată astfel de informații." Nu ați avut informațiile respective pentru că în anii regimului comunist nu a fost voie să se scrie despre ele. De fapt, nu în toată perioada comunistă. Imediat după război, când au avut loc procesele politice ale unor personalități politice, Antonescu și alții, au fost judecați și conducătorii unor lagăre de exterminare românești din Transnistria. Atunci au fost dezvăluite situații cumplite. Dar după aceea nu s-a mai scris, iar în programa școlară lecțiile de istorie nu au relatat aceste momente tragice ale istoriei evreilor din România. Cătorva generații de români li s-au ascuns aceste informații, ca și altele de pildă, situația reală din lumea capitalistă. În ultimii ani din epoca Ceaușescu, ca și după aceea, s-a pedalat însă pe un alt aspect: faptul că au supraviețuit 400.000 evrei, din care cei mai mulți au emigrat în Israel. Unii l-au lăudat chiar pe Antonescu pentru această supraviețuire. La care s-a răspuns: "Dacă dintr-un grup de patru frați, un criminal ucide doi, poate fi el elogiat ca nu i-a omorât și pe ceilalți doi?" Referirile la "lagăre de exterminare a evreilor" în România presupun că se referă la lagărele din Transnistria. Există acum o literatură bogată, și pe Internet, despre situația evreilor din România în perioada legionară și antonesciană, inclusiv trei volume ale istoricului israelian Jean Ancel; cei interesați în cunoașterea acestei perioade pot găsi mult material documentar. "Tradiționalele pogromuri din Ucraina, România și Polonia..." De ce se folosește cuvântul "tradiționale"?

Pentru a primi un răspuns complet la această întrebare ar fi mai potrivit să discutați cu istorici evrei care vă pot da date complete. Sau poate fi solicitat material documentar de la Centrul de istorie a evreilor din cadrul Comunității evreilor din București. Eu vă pot povesti câteva lucruri pe care le cunosc din experiența familiei mele. Familia mea propriu-zisă, părinții și o soră, nu am fost deportați în Transnistria. Eu personal îmi amintesc despre rebeliunea din București, 21 ianuarie 1941, când în cartierele evreiești din București grupuri de legionari dezvălțuți au spart prăvălii, au devastat case, au bătut oameni și au ucis peste o sută de evrei, până a intervenit armata și a oprit teroarea legionară. În timpul rebeliunii, tatăl meu a fost la un pas de moarte. A fost arestat de legionari în cartierul Văcărești și dus la un cuib.

Cel în fața căruia a fost adus pentru "cercetare" era un negustor român căruia tata, voiajor comercial, îi vânduse un cântar; negustorul l-a recunoscut și i-a dat o hârtie cu care tata a putut ieși din cuib. A ajuns acasă spre ziuă, șocat de spieretură. În apropiere de casă, l-a mai oprit un comisar de la circa de poliție de pe strada Nerva Traian, care l-a ciupit de ultimul pol avut în buzunar. A mai fost un pogrom la Dorohoi - cred că în 1941: